

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЦЕНТР ЗДВН
КАФЕДРА ФІНАНСІВ І ПІДПРИЄМНИЦТВА
ЛЦДН у м. КОНОТОП
(місто знаходження НКП)

До захисту допускається
Завідувач кафедри, проф.
_____ В.М.Боронос
« ____ » _____ 20__ р.

ДИПЛОМНА РОБОТА

НА ТЕМУ:

ДЕПОЗИТАРНІ РЕСУРСИ БАНКІВ ЯК ІНДИКАТОР ДОВІРИ
ДО ФІНАНСОВОЇ СИСТЕМИ КРАЇНИ

Освітній рівень «Бакалавр»
Спеціальність «Фінанси, банківська справа та страхування»

Керівник роботи:

(підпис)

О.В. Щербіна

(ініціали, прізвище)

Студент:

(підпис)

О.С. Павлов

(ініціали, прізвище)

Група:

Суми
2020

РЕФЕРАТ

Дипломна робота. 39 с., 8 рис., 3 табл., 29 джерел.

Мета роботи – є є поглиблення теоретичних і методичних засад формування та акумуляції депозитних ресурсів банків, а також розроблення практичних рекомендацій в просторі суспільної довіри.

Об’єкт дослідження є процеси формування та акумуляції депозитних ресурсів банків на різних етапах економічного розвитку України.

Методи дослідження: аналітичний, логіко-структурний підходи, статистичні та графічні методи обробки та надання інформації, а також порівняльний і економічний аналіз.

У першому розділі «Теоретичні основи суспільної довіри до депозитних ресурсів банків» узагальнено наукові підходи до розкриття сутності суспільної довіри та систематизовано основні поняття, що характеризують депозитні ресурси банку та здійснено огляд останніх досліджень в галузі грошової політики та суспільного значення довіри до банківського сектора.

У другому розділі проаналізовано депозитні ресурси в банках України і розглянутий процес управління депозитними ресурсами банків з врахуванням потреб учасників процесу.

У третьому розділі запропоновано використання економічних моделей для виявлення ризиків впливу на депозитні ресурси і запропоновані шляхи удосконалення управління депозитними ресурсами в банках з економічним ефектом для суспільної довіри.

БАНК, ДЕПОЗИТНІ РЕСУРСИ, СУСПІЛЬНА ДОВІРА, НАКОПИЧЕННЯ НАСЕЛЕННЯ, ВКЛАДИ, СИСТЕМА СТРАХУВАННЯ ВКЛАДІВ.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ ДО ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ.....	7
1.1 Теоретичні процеси інституціоналізації суспільної довіри.....	7
1.2 Економічний зміст депозитних ресурсів банків.....	11
1.3 Проблеми банків при формуванні депозитних ресурсів.....	13
2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ В УКРАЇНІ.....	14
2.1 Аналіз депозитних ресурсів в банках України.....	14
2.2 Управління депозитними ресурсами банків з врахуванням потреб учасників процесу.....	19
3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКІВ ДЛЯ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ.....	24
3.1 Використання економетричного моделювання при управлінні депозитними ресурсами.....	24
3.2 Результати використання економетричного моделювання при управлінні депозитними ресурсами.....	28
ВИСНОВКИ.....	33
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....	35
ДОДАТКИ.....	38

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний стан економічної турбулентності, конфліктності інтересів членів суспільства, непередбачуваності та асиметричності інформаційних потоків є інтелектуальним і моральним викликом як індивіду, так і суспільству. Зміщення цінностей і переосмислення авторитетів стимулюють побудову нових соціальних зв'язків.

Суспільна довіра забезпечує передбачуваний характер оточуючого світу, зміцнює когнітивні стереотипи і установки до міжособистісного порозуміння, толерантності та співробітництва. Проблематиці депозитних ресурсів приділяють увагу українські науковці А. Мороз, М. Алексеєнко, О. Васюренко, Ж. Довгань, Г.Карчева, В.Корнєєв, М. Савлук, Л. Примостка, Т. Смовженко, Р. Тиркало, К. Черкашина [21].

Також в українській науковій літературі приділено увагу питанням довіри, але переважно як соціально-психологічному феномену, без урахування багатоаспектного впливу на банківську діяльність та економічний стан суспільства, оминаючи економічний бік творення простору суспільної довіри. Актуальність зазначених питань, їх теоретична і практична важливість зумовили вибір теми роботи, її мету та окреслили коло завдань дослідження.

Метою роботи є поглиблення теоретичних і методичних засад формування та акумуляції депозитних ресурсів банків, а також розроблення практичних рекомендацій в просторі суспільної довіри.

Відповідно до поставленої мети були вирішені наступні задачі:

- систематизувати теоретичні положення щодо основних понять, пов'язаних із депозитними ресурсами банку, визначивши проблеми управління стійкості банку і загальною суспільною довірою до нього;

- виокремити методи управління депозитними ресурсами банків;

- за результатами моделювання, визначити основні мотиваційні чинники розміщення суб'єктами економіки депозитів, а також перспективні напрямки розвитку депозитних ресурсів та управління ними;

- сутність ризику неповернення банківських депозитів в Україні.

Об'єктом дослідження є процеси формування та акумуляції депозитних ресурсів банків на різних етапах економічного розвитку України.

Предметом дослідження є економічні відносини, які виникають між банками та вкладниками в процесі формування та акумуляції депозитних ресурсів банків в умовах суспільної довіри.

Методи дослідження. У ході дослідження використовувались загальнонаукові методи, методи порівнянь, угруповань, спостереження, обстеження, комплексної оцінки, аналітичні процедури й ін.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Структура роботи складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. У першому розділі «Теоретичні основи суспільної довіри до депозитних ресурсів банків» узагальнено наукові підходи до розкриття сутності суспільної довіри та систематизовано основні поняття, що характеризують депозитні ресурси банку.

У другому розділі проаналізовано депозитні ресурси в банках України і розглянутий процес управління депозитними ресурсами банків з врахуванням потреб учасників процесу.

У третьому розділі запропоновано використання економічних моделей для виявлення ризиків впливу на депозитні ресурси і запропоновані шляхи удосконалення управління депозитними ресурсами в банках для суспільної довіри.

Фактологічну основу роботи складають праці зарубіжних та вітчизняних вчених з теорії фінансів, статистичні та звітні матеріали НБУ; різноманітні методичні рекомендації та законодавчі і нормативні акти в сфері фінансового контролю.

1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУСПІЛЬНОЇ ДОВІРИ ДО ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ

1.1 Теоретичні процеси інституціоналізації суспільної довіри

Дослідження суспільної довіри мають великий практичний зміст: вони дозволяють конкретизувати інституційні процеси, що опосередковують централізовану державну політику. Але світ наразі опинився у стані *interregnum*: старі інститути та стандарти не працюють, а нові ще не сформувалися. Відповідно, суспільство потрапило в паузу, коли зниження рівня довіри сприяє напрузі у всіх сферах життя. Тому актуалізується питання взаємної довіри ключових суб'єктів соціальної реальності як необхідної умови ефективного вирішення завдань економічного розвитку суспільства загалом.

Значний внесок у розкриття проблеми довіри внесли роботи з соціології управління та дослідження громадянського суспільства, у яких вона розглядається як інституціоналізована форма з об'єктивними передумовами, складною структурою, що функціонує в середовищі з високим ступенем невизначеності.

Різні аспекти цієї проблематики представлені в роботах Ю. Габермаса, К. Ерроу, Л. Зингаліса, Р. Патнема, Д. Пелассі, А. Селігмена, Ф. Фукуями, Х. Шрадера, Д. Штолле[21].

Рідко в наукових працях акцентують увагу на зв'язку депозитних ресурсів банків і суспільної довіри, в аналізі цієї проблеми практично не беруть участі фінансисти.

Це не сприяє системному осмисленню ситуації, недослідженими залишаються умови і чинники досягнення суспільної довіри, зміни у формуванні депозитних ресурсів та управлінні ними під впливом трансформацій простору суспільної довіри.

Надмірність інформації та неоднорідність її джерел супроводжуються інформаційною агресією, що призводить до деструктивних форм поведінки і

паралельно формує в особистості потреби в гарантіях безпеки і довіри. Довіра в сучасному суспільстві стає найважливішим індикатором економічної інтеграції, де маркерами виступають загальнозрозумілі цінності.

Апріорі суспільна довіра забезпечує соціально-психологічний розвиток і формування соціального «зчеплення» в суспільстві, бо втілює сукупність нормативних очікувань, спрямованих на збільшення стабільності і передбачуваності, а також транспарентності соціального життя в умовах трансформаційних перетворень суспільства[1].

Важливість відновлення суспільної довіри в Україні визначається її значущістю для комерційних транзакцій, зокрема й існуванням позитивної кореляції між рівнем довіри і високими темпами зростання депозитних ресурсів банків.

Без довіри вкладники не розміщуватимуть кошти в банках, а вкладатимуть заощадження в нерухомість або інші активи.

Необхідно виокремлено три ключові відмінності інституціоналізованої й міжособистісної довіри.

По-перше, інституціоналізована довіра є феноменом макросоціального рівня, що виникає під впливом політико-економічних і соціокультурних процесів.

По-друге, вона не пов'язана з окремою одиничною ситуацією взаємодії.

По-третє, інституціоналізована довіра є наслідком суспільного досвіду, отже, сприяє розвитку економіки і зростанню конкурентоспроможності суспільства.

Процес інституціоналізації суспільної довіри в роботі розглядається як такий, що має 5 складових: виникнення довіри, її узагальнення, становлення інститутів довіри і недовіри, трансформація довіри, укріплення довіри до інститутів (рис.1.1).

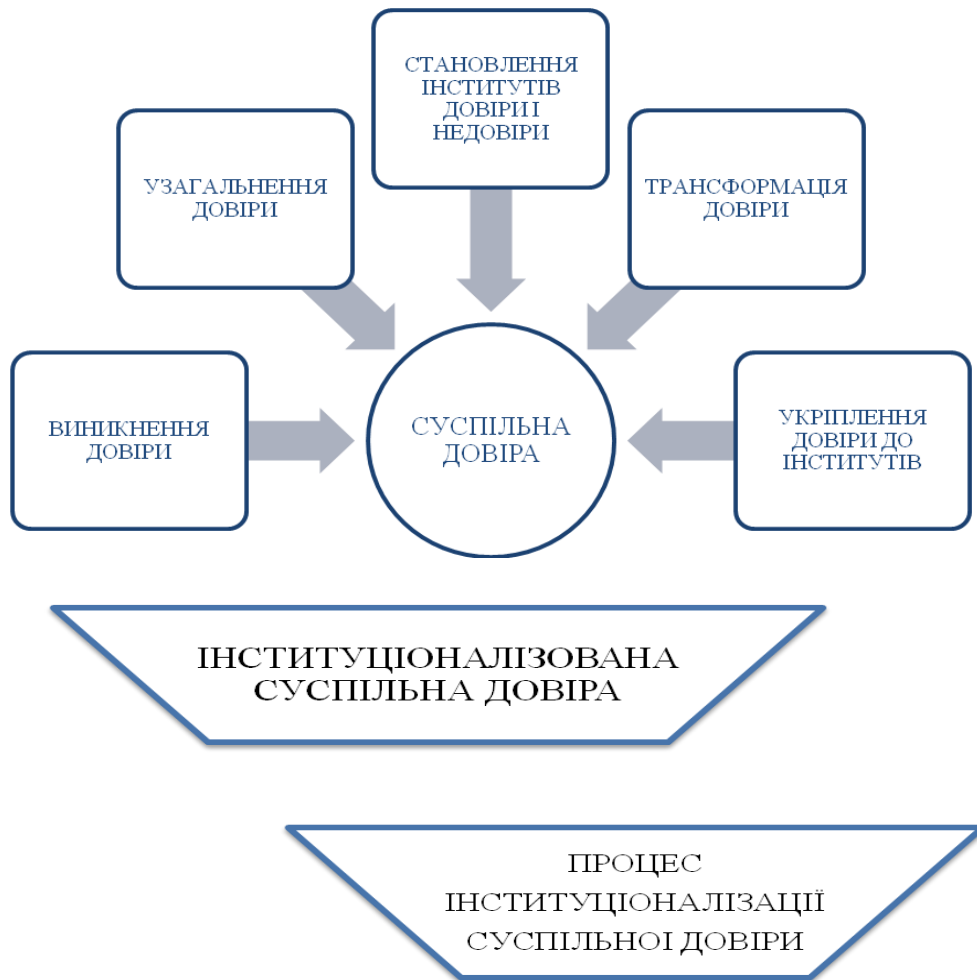

Рис. 1.1 - Процес інституціоналізації суспільної довіри [21,25]

У разі втрати довіри (кардинальної зміни довіри на недовіру) - змінюється сама якість соціальної системи загалом. Тому не можна відкидати вплив банків на простір довіри, бо ми бачимо прямий зв'язок компонентів у ланцюгу «рівень життя - стан економіки - роль банків - місце депозитів».

Простір суспільної довіри трактується як складне, багаторівневе та багатоаспектне явище, фрагмент дійсності з низкою характерних ознак та їх сполучень, внаслідок прояву яких виникають особливі соціально-економічні відносини. [2] Авторська позиція полягає в тому, що сучасна суспільна довіра є не що інше, як наявність розгалуженої мережі форм довіри (рис.1.2).

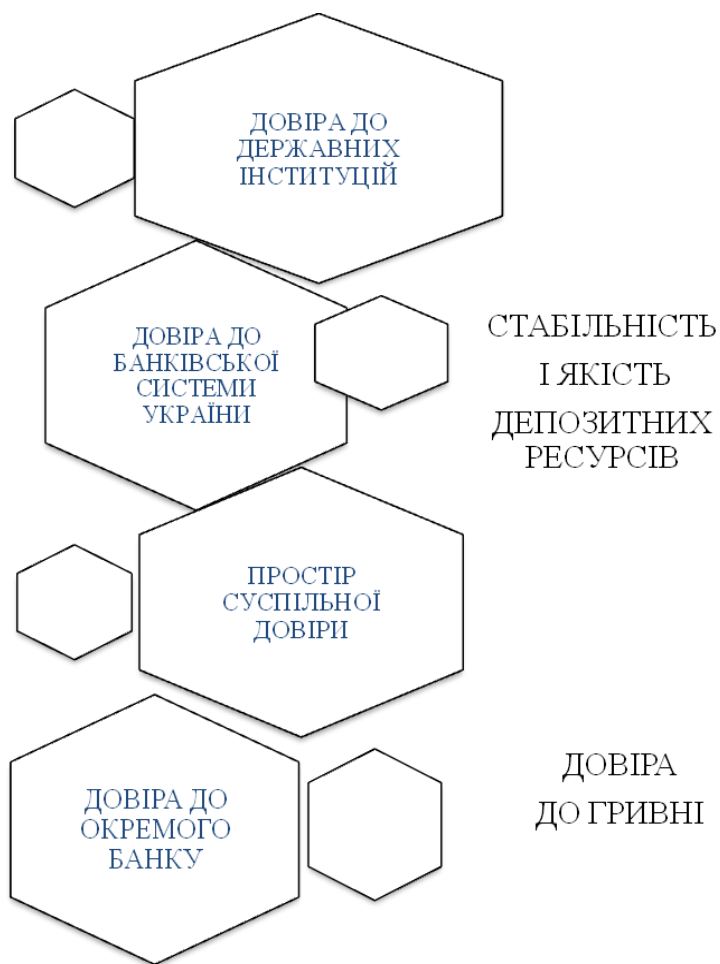

Рис.1.2 - Матриця суспільної довіри [26]

В результаті наведеного рис.1.2 ми бачимо взаємозв'язок суспільної довіри як в математичній матриці.

Для розуміння теми більше необхідно розглянути економічний зміст депозитних ресурсів банків, що буде розглянуто нижче.

1.2 Економічний зміст депозитних ресурсів банків

Ми знаємо, що поняття «вклад» і «депозит» є близькими за економічним змістом, проте мають правові відмінності і практичні нюанси.

Термін «депозит» має ширше значення і характеризує відносини з приводу передачі клієнтом-депонентом банку-депозитарію права розпоряджатися грошовими коштами або іншими фінансовими активами на умовах, передбачених будь-якою угодою, що регламентує рух коштів по «депо» - рахунку клієнта.

Тому під депозитними ресурсами слід розуміти всі залишки коштів на клієнтських депозитних рахунках у банку, незалежно від механізму їх потрапляння на рахунки, а поняття вкладу для цілей ліцензування, захисту заощаджень і прав споживачів фінансових послуг має трактуватися ширше за внески на рахунки. Юридична природа угоди, що передуює створенню залишків на рахунках клієнта - вклад, позичка, переказ або підписка на цінні папери [5].

Депозитні ресурси є основною і домінантною складовою загальних ресурсів банку, від їх обсягів залежать масштаби його діяльності, і тому кожен банк принципово зацікавлений у збільшенні їх обсягів.

Однак можливості банку залежать не лише від обсягів депозитних ресурсів, а й від їх структури та якості. Лише сукупно обсяг і якість депозитних ресурсів визначають ефективність і стабільність його діяльності.

В роботі сформульовано трилему депозитних ресурсів банку, яка виражає основні завдання банку в питаннях формування їх оптимального обсягу і структури, тобто таких, що зможуть повною мірою задовольняти потреби банку в здійсненні активних операцій і виконанні послуг для клієнтів, підтримувати необхідний рівень ліквідності і забезпечити репутацію стабільної і успішної кредитної установи (рис.1.3).

Досягнення оптимальних для банку обсягів і структури депозитних ресурсів можливе лише за одночасного врахування завдань щодо забезпечення необхідного рівня ліквідності, платоспроможності і рентабельності.

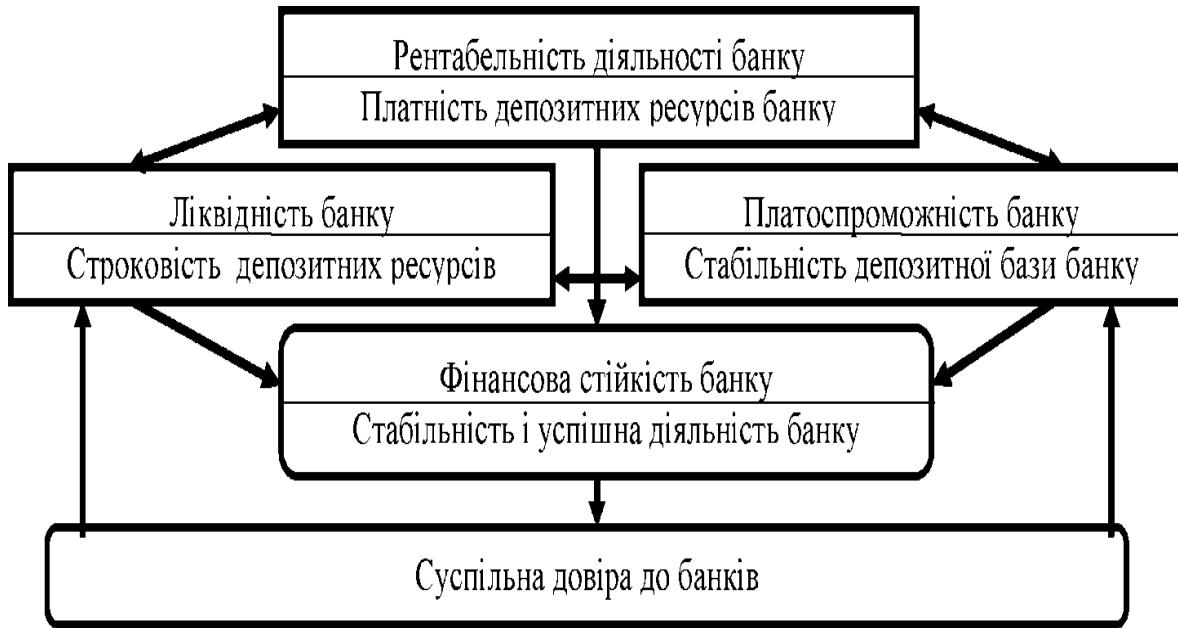

Рис.1.3 - Трилема депозитних ресурсів банку та їх вплив на ключові показники стійкості банку і суспільної довіри до нього [21]

Ці показники пов'язані з конкретними характеристиками депозитних ресурсів (строковість, стабільність, платність) і впливають на його фінансову стійкість і рівень суспільної довіри, яка, у свою чергу, має взаємний вплив з обсягами і структурою депозитних ресурсів банку.

Останні мають двобічну характеристику залежно від їх актуальності для обох сторін депозитних відносин (табл.1.1).

Таблиця 1.1 - Двобічна характеристика депозитних ризиків банку і вкладників [21]

Учасники депозитних відносин		
Види ризиків	Банк-депозитарій	Власник депозиту
	Ризик дострокового вилучення депозиту	Ризик неповернення депозиту
	Репутаційний ризик	Ризик розголошення банківської таємниці
	Процентний ризик	
	Валютний ризик	
	Інфляційний ризик	

Як ми бачимо з таблиці 1.1, це характеристики видів депозитних ризиків, які необхідно враховувати для учасників депозитного процесу.

Досягти оптимального обсягу і структури депозитних ресурсів, від яких залежать успіх банку і довіра до нього з боку суспільства, водночас, можливо лише на основі врахування та оптимізації депозитних ризиків[8].

1.3 Проблеми банків при формуванні депозитних ресурсів

У контексті формування депозитних ресурсів в умовах творення простору суспільної довіри основним предметом недовіри, острахом для економічного суб'єкта, що бажає розмістити кошти в банку на депозит, є ризик неповернення банківського депозиту.

Цей ризик пов'язаний з ймовірністю несвоєчасного повернення частки або всієї суми розміщених на депозитному рахунку коштів, а також нарахованих і несплачених процентів клієнтам у зв'язку з відкликанням ліцензії банку або введенням мораторію на видачу вкладів.

Актуальність дослідження, моніторингу і оптимізації рівня цього ризику зумовлюється тим фактом, що уява клієнта про його рівень, за неспекулятивних мотивів, формує враження про банк, ставлення до нього і є основним орієнтиром при виборі банку [10].

Загальний рівень цього ризику для системи банків також є маркером, що визначає сукупні можливості перетворення заощаджень суспільства в інвестиції і впливає на суспільну довіру до банків.

Зниження ризику неповернення банківських депозитів є сублімованим вираженням ролі банків і державних інститутів у захисті інтересів власників депозитів, суттєвим важелем впливу на формування стабільних і якісних депозитних ресурсів банку.

2 АНАЛІЗ ДЕПОЗИТНИХ РЕСУРСІВ БАНКІВ В УКРАЇНІ

2.1 Аналіз депозитів в банках України

В другому розділі роботи проведемо спробу виявити тривале наростання проблем у розвитку депозитних ресурсів банків, що не сприяло до цих пір розвитку суспільної довіри до банківської системи України.

Для підтримки фінансової стабільності та підвищення стійкості банківської системи Правління НБУ ухвалило новий пруденційний норматив для українських банків - коефіцієнт чистого стабільного фінансування або NSFR (англ. Net Stable Funding Ratio). Головна мета NSFR - сприяти зниженню одного з системних ризиків для фінансової стабільності, пов'язаного з короткою строковістю фондування банків, збалансувати активи та пасиви банків за строками погашення, створити стимули для банків залучати депозити на довгострокові терміни та зменшити залежність від короткострокового фінансування. Запровадження коефіцієнта NSFR є наступним важливим кроком у гармонізації вимог до ліквідності українських банків з нормами законодавства ЄС та рекомендаціями Базельського комітету після запровадження коефіцієнта покриття ліквідністю (LCR) та нових стандартів організації системи управління ризиками в банках України, включаючи ризик ліквідності[18].

У січні-лютому 2020 р. банки знижували ставки за депозитами, реагуючи на пом'якшення монетарної політики, але з початком загальнонаціонального карантину зниження ставок призупинили, щоб втримати депозити. Загалом вартість 12-місячних гривневих депозитів населення за квартал знизилася до 11,9% річних, у доларах США – до 1,2% річних. Ставки за гривневими депозитами бізнесу знизилися до 7,1% річних.

Депозити залишаються в банківській системі. У перші тижні карантину вплив коштів населення був, але набагато менший, ніж у перші дні криз 2008 та 2014 років. Проте дуже швидко депозити населення поновили зростання.

Останні два тижні квітня 2020 року гривневі кошти населення взагалі були на максимумі від початку березня 2020 року.

Запроваджені через пандемію карантинні заходи помітно вплинули на роботу сектору, зокрема динаміку залучення депозитів, кредитування і прибутковість учасників ринку. Національний банк суттєво пом'якшив вимоги до банків та розширив можливості з безперебійного підтримання ліквідності, проте умови їх роботи лишатимуться складними у наступні місяці через погіршення якості портфеля, зростання ризиків та зменшення попиту на послуги. Водночас проведена реформа банківського сектору значно посилила стійкість банків, тому більшість установ зможуть уникнути потреби в збільшенні капіталу. А після виходу із загальнонаціонального карантину ключовим завданням банків стане підтримання економічного відновлення країни. [28]

На думку експертів Національного банку України, фундаментальних ринкових причин для значних курсових коливань курсу гривні немає. Поточні коливання викликані переважно ситуативними і психологічними факторами.

Зокрема, ситуація на готівковому валютному ринку останні роки є результатом обумовленого новинами психологічного фактору. Зі свого боку, НБУ продовжує дотримуватися політики гнучкого курсоутворення, при якому курс гривні визначає ринок. Після ослаблення тиску (психологічного чинника) конкуренція серед учасників ринку зумовить зменшення маржі на проведення операцій з обміну валюти, і курс гривні на готівковому ринку знову повернеться до ринкового рівня, визначеного фундаментальними чинниками.

Прогнозний курс долара в Україні на кінець 2019 року становить 28,68 грн. Такі розрахунки містить аналітичний огляд МВФ «Перспективи світової економіки», у 2020 році очікується зниження курсу гривні до 29,96 грн/дол. І подальше зниження аж до 31,94 в 2024 р. (див.рис. 2.1).

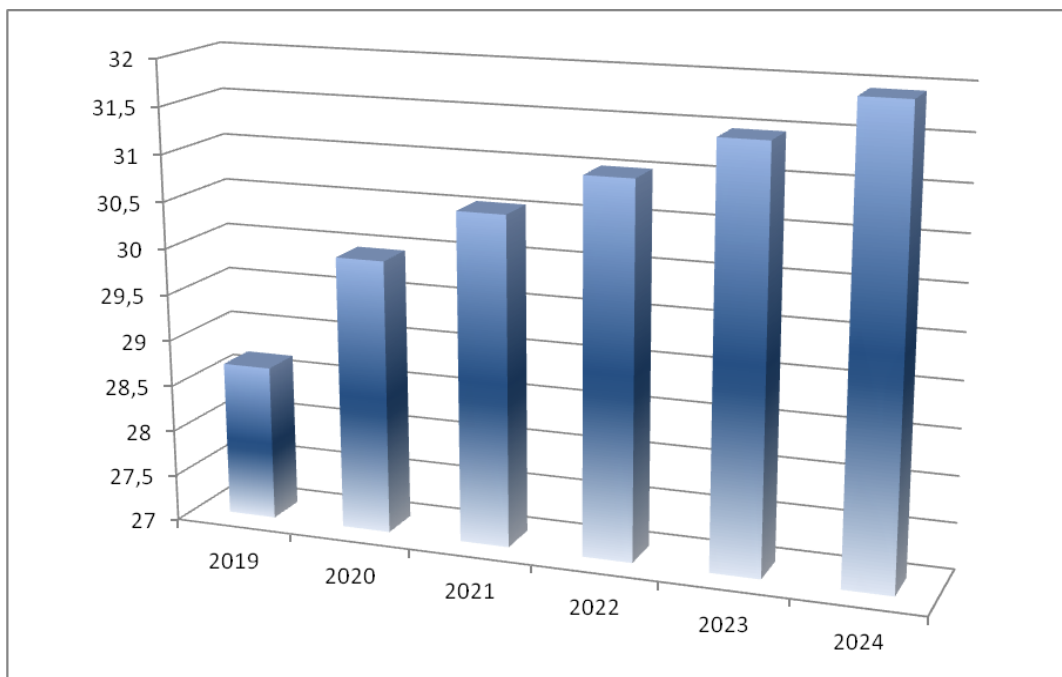

Рис. 2.1 - Прогнозні очікування курсу гривні у 2019-2024 рр. [16, 21]

За умови розуміння та схвалення грошово-кредитних заходів центрального банку та довіри до інституціональної справедливості, а також довіри до гривні, як інструменту заощадження, населення потенційно може бути готовим до співпраці з банками.

Але бажання і готовність населення розміщувати свої заощадження на банківських депозитах і оформлювати депозитні договори з банками в значній мірі залежить від факту довіри чи недовіри до самих банків[13].

Відтак автор вважає беззаперечним той факт, що формування депозитних ресурсів банків знаходиться під впливом довіри населення до банків в цілому.

До основних проблемних зон належать: недостатній для задоволення реальних потреб суб'єктів економіки обсяг депозитних ресурсів банків, що має тенденцію падіння темпів зростання (рис.2.2); низька якість депозитних ресурсів, що характеризується яскраво вираженою короткостроковістю (рис.2.3).

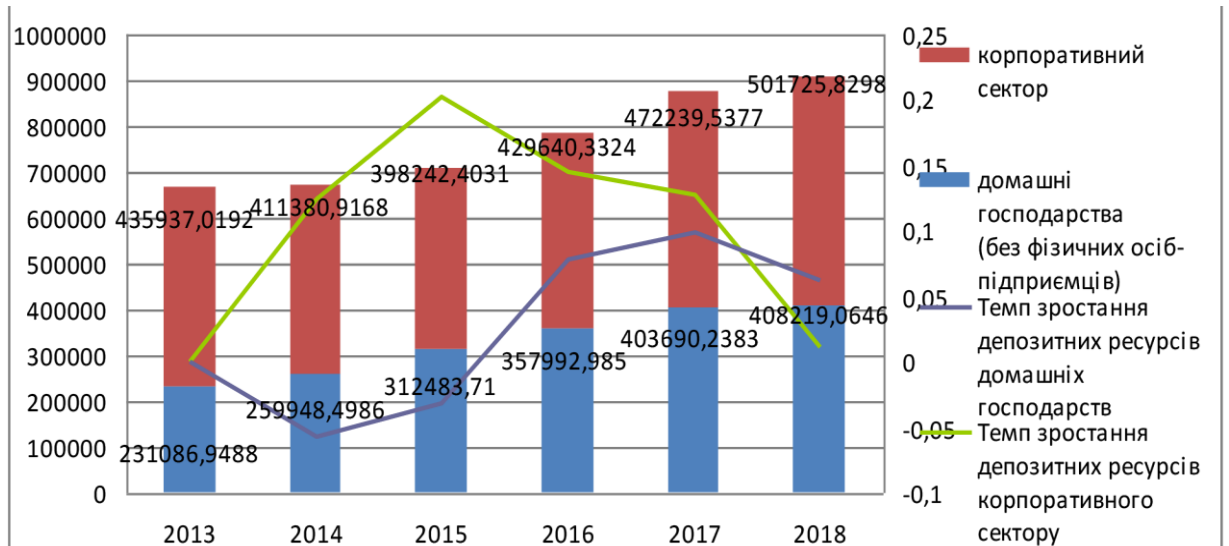

Рис.2.2 – Динаміка обсягів і темпів зростання депозитних ресурсів банків України у розрізі клієнтів у 2013-2018 рр., (станом на кінець року) [21]

За період 2013-2018 рр. загальна структура депозитів завжди була далекою від оптимальної - у середньому, близько 70 % їх обсягів складали депозити до запитання і строкові депозити з терміном до 1 року (рис.2.3).

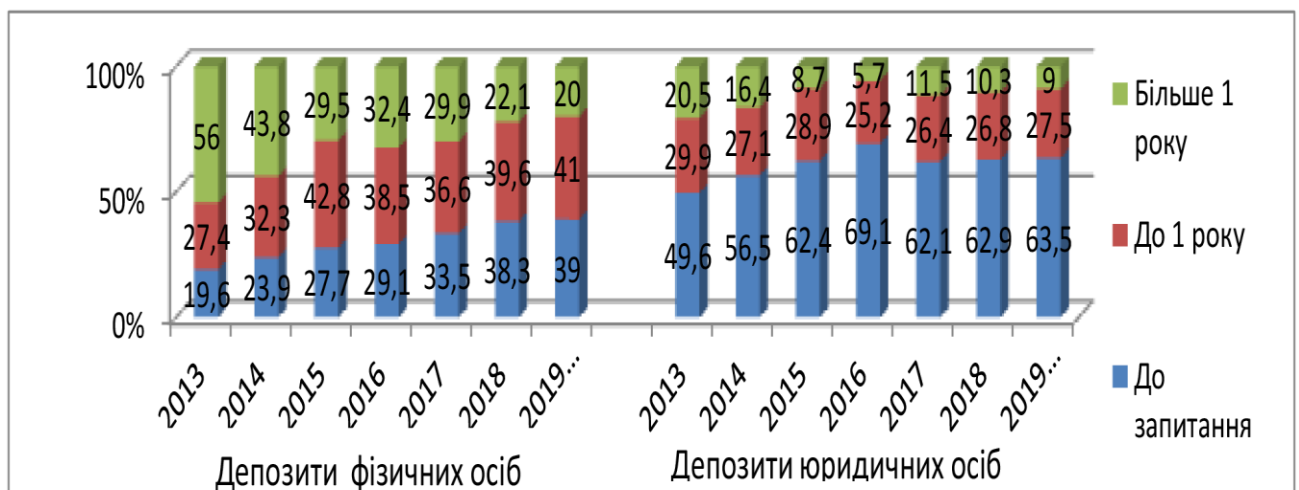

Рис.2.3 – Структура депозитних ресурсів банків України у розрізі строків і клієнтів у 2013-2019 рр., (станом на кінець року), %[16,21]

В результаті рис.2.3 ми бачимо, що структура депозитних ресурсів банків України у розрізі строків і клієнтів у 2013-2019 рр., зменшується в розрізі

більше одного року, збільшується в розрізі до запитання, це свідчить про недовіру населення до банківських вкладів. Далі нам необхідно розглянути фінансові операції /депозитні корпорації (операції за період, млн грн) в табл..2.1.

Таблиця 2.1 - Фінансові операції /Депозитні корпорації (операції за період, млн грн) [16, 21]

Кінець періоду Фінансові інструменти	1 кв. 2018	2 кв. 2018	3 кв. 2018	4 кв. 2018	1 кв. 2019	2 кв. 2019	3 кв. 2019	4 кв. 2019	1 кв. 2020
1. Фінансові активи	24 486	12 199	-8711	96318	-33903	-6 360	66 484	206 164	-44 125
Монетарне золото та СПЗ	-17 571	-16100	-16542	-8023	53	184	296	-30	-29
Готівкові кошти та депозити	22 233	21476	-17536	66369	-21268	25220	17387	152230	-13682
Готівкові кошти	-5 142	5 947	-3246	5 450	-4 182	6 517	-1323	9 692	11 019
Переказні депозити	14 432	-814	13961	-6736	-18 04	43829	1 287	37 176	50 863
Інші депозити	12 943	10 343	-28251	67655	918	-25126	17423	105362	-75 563
Цінні папери, крім акцій	-29 543	14 367	-15910	65126	4 615	-23362	48756	74 012	-40 050
Похідні фінансові інструменти									
Кредити	43 414	2 278	43424	-22258	-16690	-18247	1 694	-16028	-389
Акції та інші форми участі в капіталі	-269	5	-6	-91	181	-1	-62	-122	-178
Страхові технічні резерви									
Інша дебіторська заборгованість	6 222	-3 826	-2140	-4805	-794	9 847	-1587	-3900	10 202
2. Пасиви	3 174	28958	-29664	61748	18 341	-6820	65152	201 352	-27 231
Монетарне золото та СПЗ		107				-68			
Готівкові кошти та депозити	-38 517	55074	-25200	96900	-21911	82790	71890	197810	-47264
Готівкові кошти	-12 158	24194	1 417	25112	-24713	18362	-2774	34046	-807
Переказні депозити	-10 167	18780	15177	28554	10 722	76636	33871	59630	-1 290
Інші депозити	-16 192	12100	-41794	43234	-7 920	-12207	40793	104 134	-45 166
Цінні папери, крім акцій	426	1 587	1 329	386	-151	-320	99	65	-339
Похідні фінансові інструменти									
Кредити	-2 784	-6827	4 552	3 339	-22106	-19520	-4803	-7480	-14336
Акції та інші форми участі в капіталі	1 127	10653	931	-41651	2 884	-8749	442	112	-2 713
Страхові технічні резерви	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Інша кредиторська заборгованість	42 921	-31636	-11276	2 774	59 626	-60953	-2476	10846	37 420
3. Чисте кредитування / запозичення	-313	-16759	20953	34570	-52244	461	1 332	4 812	-16894

В результаті таблиці 2.1.ми бачимо, що фінансові активи на протязі 2,5 років знаходяться в постійній динаміці, чіткої стабільної ситуації немає, вона постійно змінюється.

Встановлено, що оптимізації структури депозитів заважають: невпевненість вкладників у фінансовій стійкості банків; низька довіра до банків, держави, національної валюти; небажання банків залучати депозити на довгий термін через високий рівень невизначеності.

За результатами проведених досліджень виявлено такі основні тенденції розвитку депозитних ресурсів:

- динаміка обсягів і структури депозитних ресурсів банків останні 15 років не має рівномірного тренду, обсяги ресурсів мали тренди стрімкого зростання і спаду, що залежало від довіри суспільства до банків та депозитної політики останніх;
- формується тренд до зниження темпів зростання депозитних ресурсів банків і погіршення їх якості (структури) у розрізі термінів і валют, що може в майбутньому спричинити підвищення ризиків діяльності, зокрема, ліквідності;
- в основі ресурсів банків - нестабільні, переважно короткострокові, чутливі до політико-економічної ситуації депозити, тому банки фінансують лише короткострокові високомаржинальні кредитні продукти[26].

2.2 Управління депозитними ресурсами банків з врахуванням потреб учасників процесу

Основні зміни в управлінні депозитними ресурсами під впливом суспільної довіри відбуваються у сегменті специфічних і маркетингових методів. Ключовою трансформацією в управлінні є концентрування уваги банків на особі вкладника, що потребує подальшого розвитку управлінського інструментарію, насамперед із використанням маркетингових підходів.

Довіра означає лояльність клієнтів і передбачає готовність розміщувати

додаткові кошти на вклади і працювати для зміцнення взаємин. Іншими словами, якщо клієнт довіряє банку, він лояльний і «вірний» у довгострокових взаєминах з ним.

Створення фонду гарантування вкладів фізичних осіб (ФГВФО) в Україні в 1998 році призвело до очевидного зростання довіри до комерційних банків з боку населення.

Розуміючи важливу роль, яку відіграє гарантована сума відшкодування у зміцненні довіри вкладників до банківської системи України, адміністративна рада Фонду збільшувала її розмір 11 разів – з 500 грн. до 200 тис. грн.

Проте, навряд чи кількісні параметри є першочерговими, наразі важливішими автор вважає кількісні характеристики, які додають ситуації песимізму – адже не важливо, в якому стані перебували активи банку і які результати його діяльності – клієнт в будь-якому випадку отримувал компенсацію від держави.

Таким чином, система гарантування вкладів працює, по суті, на зниження уважності індивідуальних вкладників до проблем банків, навіть якщо при заключенні депозитного договору вже могли бути підстави вважати, що залучені ресурси банк може не повернути.

Безтурботність потенційних вкладників щодо фінансової стійкості банків до певної пори влаштовувала як банки, так і Фонд гарантування вкладів.

Але кількість анулювання ліцензій у банків з року в рік зростає, в результаті Фонд ледь справляється з потоком виплат при банкрутстві банків, довіра до банків падає і їм все складніше залучати депозитні ресурси (див. рис.2.4).

В результаті рис.2.4 ми бачимо, що кількість банків що оголошені неплатежеспроможними поступово зменшується, це показує стабілізацію в банківському секторі.

За офіційними даними ФГВФО, повністю захищені вклади (до 200 000 грн) 98,4% вкладників, на яких поширюються гарантії Фонду. Це ілюструє табл. 2.2.

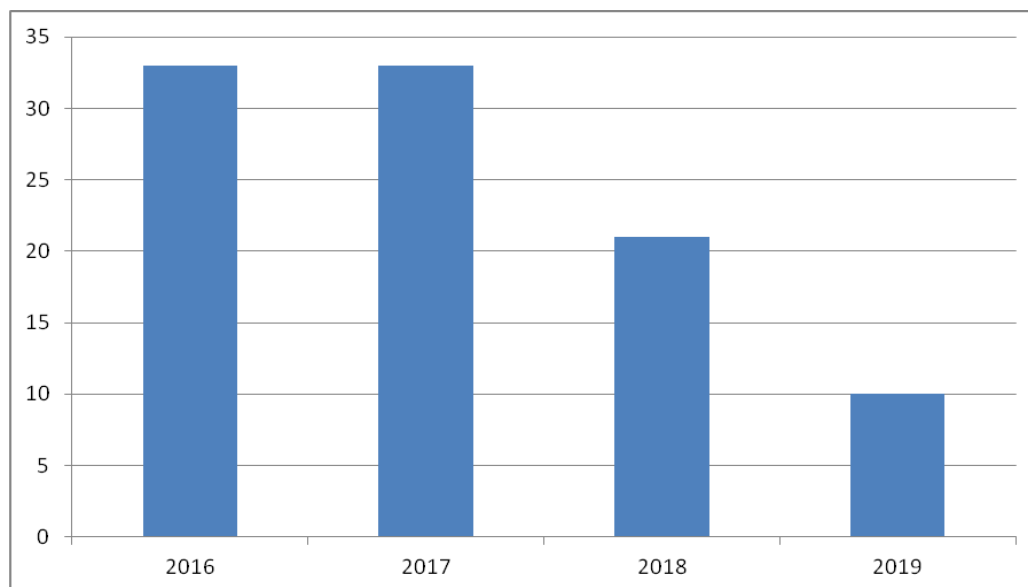

Рис.2.4 – Кількість банків в Україні, оголошених неплатоспроможними протягом 2016-2019 років (складено автором на основі даних НБУ)

Таблиця 2.2 – Дані про вклади фізичних осіб в банках-учасниках Фонду гарантування вкладів фізичних осіб протягом 2014–2019 рр. [21]

Дата	Сума вкладів фізичних осіб, млрд.грн.	Кількість вкладників, млн.осіб	Середній розмір вкладу, грн.	Процент покриття кількості вкладників, %
01.01.2015	402,6	47,4	8 486	99,4
01.01.2016	382,1	46,5	8 213	98,7
01.01.2017	362,3	44,7	8 104	98,8
01.01.2018	382,1	41,1	9 298	98,6
01.01.2019	413,8	41	10104	98,5
01.01.2020	438,4	41,7	10 776	98,4

В результаті табл.2.2 по структурі вкладів, можна відзначити, що відбувається збільшення середнього розміру вкладу, а ось відсоток покриття за останні 6 років поступово зменшується, а також 54,9 % вкладників мали вклади від 10 грн. до 100 тис. грн. (96,7 % із гарантованих вкладів); 43,2 % мали рахунки до 10 грн., а найбільша частка суми вкладів (167,7 млрд. грн. або 43,9

%) припадає на 82,5 тис. осіб (0,2 % усіх вкладників), які мають вклади понад 500 тис.грн. Тобто, неповне покриття суми вкладів гарантіями Фонду стосується близько 1,5 % вкладників, що на перший погляд видається прийнятним. В результаті таких даних, можна казати, що довіра до банків щодо депозитних вкладів поступово зменшується.

Довіра клієнтів – своєрідний маркер надійності банку. Якщо виходити з постулату, що частка ринку в банку з більш високою довірою клієнтів є більш міцною, ніж в банку з більш низькою довірою клієнтів, то є ймовірність міграції клієнтів з другого банку в перший. Тобто довіра зумовлює не тільки лояльність існуючих клієнтів, але й імовірність залучення нових (рис.2.5).

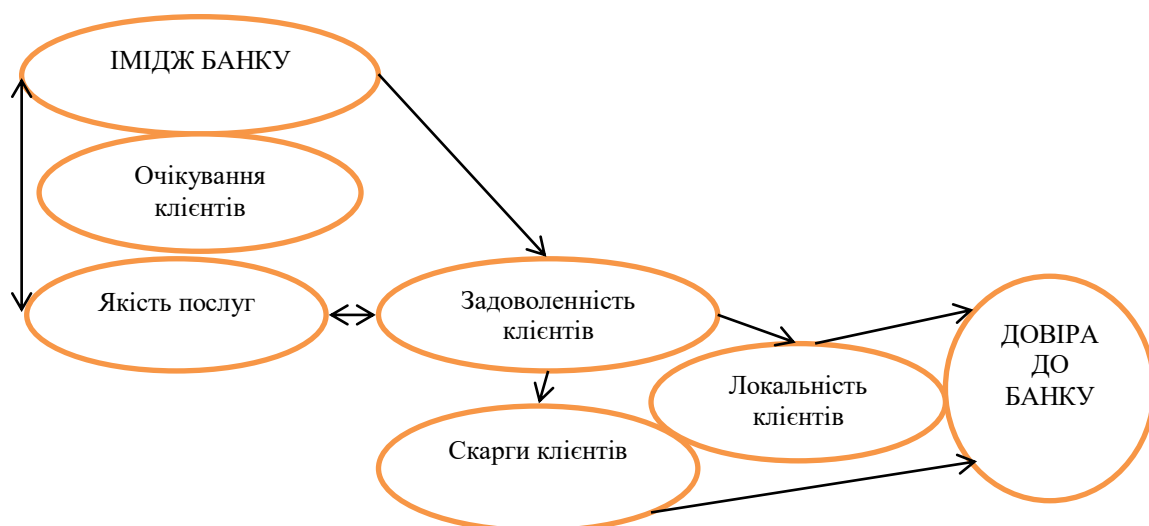

Рис.2.5 - Взаємозв'язок чинників, які формують довіру до банку [21]

Як ми бачимо, рис.2.5 ілюструє взаємозв'язок чинників, які формують довіру до банку. Першочерговими завданнями банків із розвитку депозитних ресурсів і управління ними є:

1. нарощення обсягів депозитних ресурсів до розмірів, необхідних для економічного зростання;
2. покращення строкової структури в напрямку збільшення обсягів довгострокових депозитів;
3. оптимізація ціни ресурсів; підвищення гарантій вкладникам банків щодо повного і своєчасного повернення депозитів;

4. розвиток довіри між банками і власниками депозитів.

Першочерговим завданнями при вирішенні і визначенні проблеми необхідно зробити обґрунтування того, що для вдосконалення управління депозитними ресурсами банків України повинно бути сконцентрована увага на наступних напрямках[20]:

- 1) розширення продуктового ряду для вкладників з урахуванням ринкових тенденцій та побажань вкладників;
- 2) фокусування на певній ринковій ніші для роботи з клієнтами й індивідуальному підході до них;
- 3) підвищення якості і надійності депозитних послуг;
- 4) побудова прозорих партнерських взаємин із клієнтами;
- 5) розвиток моніторингу ринку банківських послуг для своєчасного розпізнавання потреби в новому продукті і для профілактики ризику дострокового вилучення депозитів;
- 6) «пакування» послуг і онлайн - технології;
- 7) гнучка процентна і тарифна політика.

Виявлено стримуючий ефект браку достатніх коштів ФГВФО для забезпечення гарантій вкладникам. Тому забезпечення додаткових надходжень до Фонду має бути пріоритетом, і правильним буде його поповнення коштами держави з прив'язкою розміру внесків банків як до розміру вкладів, так і до рівня ризику операцій. Важливо гарантувати повернення вкладів юридичних осіб законодавчим закріпленням грошової суми, яка буде їм сплачуватися в разі банкрутства банку. Це сприятиме регенерації простору суспільної довіри і відповідатиме цілям вкладників щодо збереження коштів. Дослідження світового досвіду в цьому питанні підтвердило наявність значного потенціалу таких гарантій. Банк має орієнтуватися на довгострокові соціальні зв'язки з бажаними аудиторіями і при цьому вести активний діалог із широким спектром вкладників, які є потенційними постачальниками депозитних ресурсів. [21].

3 УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕПОЗИТНИМИ РЕСУРСАМИ БАНКІВ

3.1 Використання економетричного моделювання при управлінні депозитними ресурсами

В результаті вивчення теоретичних засад та проведено аналізу даної проблеми за результатами економетричного моделювання обґрунтовано напрямки розвитку депозитних ресурсів банків в Україні і запропоновано заходи щодо удосконалення інструментів управління ними.

Вище наведене дослідження в першому та другому розділі дає змогу зрозуміти наступне:

1. На основі вивчення і дослідження систематизації теоретичних положень щодо сутності депозитних ресурсів банку запропоновано трактувати їх, виходячи з розуміння етимологічних складових: «ресурси банку» і «депозит». Аналіз економічних характеристик і юридичних особливостей відносин банку і клієнтів дозволяє стверджувати, що поняття «депозит» є ширшим за «вклад» і виражає відносини між банком-депозитарієм і клієнтом-депонентом щодо збереження на «депо»- рахунках коштів, закумульованих за рахунок вкладних, розрахункових і кредитних операцій. Депозитними ресурсами вважаємо всі залишки коштів на клієнтських депозитних рахунках у банку. А ось поняття вкладу для цілей ліцензування, захисту заощаджень, прав споживачів фінансових послуг трактується ширше, ніж внески на рахунки, виходячи з того, що юридична природа угоди, яка передуює створенню залишків на рахунках клієнта - вклад, позичка, переказ або підписка на цінні папери - у цьому контексті не має значення.

2. Ґрунтуючись на результатах аналізу характеристик різних видів депозитів доведено, що кожен має свої переваги, недоліки і різний вплив на цілі банку при управлінні депозитними ресурсами. Короткострокові депозити і депозити до запитання в умовах нестабільності можуть негативно впливати на

стійкість пасивів. Водночас ці депозити є дешевшими за довгострокові, що позитивно відбивається на рентабельності банківських операцій. Тому оптимальними за обсягом і структурою слід вважати такі депозитні ресурси, що повністю задовольняють потреби банку у здійсненні активних операцій і виконанні послуг та забезпечують репутацію стабільної і успішної кредитної установи. Основні завдання банку у питаннях формування їх оптимального обсягу і структури виражає трилема депозитних ресурсів банку, яка висвітлює зв'язок між обсягами і структурою депозитних ресурсів, ключовими показниками його стійкості банку (ліквідністю, рентабельністю, платоспроможністю) та суспільною довірою до нього.

3. Встановлено, що міжособистісна довіра найбільш вагома в досягненні суспільної довіри і представлено її передумовою довіри до учасників певних співтовариств й основою творення суспільної довіри. Розглянуті ключові відмінності інституціоналізованої довіри: 1) як феномену макросоціального рівня, що виникає під впливом економічних, політичних і соціокультурних процесів; 2) як явища, не пов'язаного з окремою одиничною ситуацією взаємодії, предметом і об'єктом довіри в ній; 3) як наслідку отримання суспільного досвіду довіри, що сприяє економічному розвитку й підвищенню конкурентоспроможності суспільства. Представлені складові процесу інституціоналізації суспільної довіри - виникнення довіри, їх узагальнення, становлення інститутів довіри і недовіри, трансформація довіри, укріплення довіри до інститутів - та на цій основі, а також з врахуванням наукових досліджень з використанням визначення «простір суспільної довіри». Отже, простір суспільної довіри слід розуміти як складне, багаторівневе та багатоаспектне явище, фрагмент дійсності з низкою характерних ознак та їх сполучень, внаслідок прояву яких виникають особливі соціально-економічні відносини.

4. Було проведено аналіз, що населення потенційно може бути готовим до співпраці з банками. Але бажання і готовність розміщувати заощадження на банківських депозитах значною мірою залежить від факту довіри чи недовіри

населення до банків. Можна стверджувати, що умовами довіри населення до банків в цілому є надійність банків в очах населення, розуміння громадянами важливості функцій банків для життя суспільства, спільність цілей та інтересів населення та банків, певна ступінь відкритості банків, прозорість їх намірів.

5. Можна стверджувати, що досягнення банком оптимальних обсягів і структури депозитних ресурсів, від яких залежать ринкові позиції і довіра суспільства, можливе за умови врахування і зниження депозитних ризиків. Серед цих ризиків слід виділяти однаково актуальні для обох сторін відносин (процентний ризик, валютний ризик, інфляційний ризик) та окремі ризики банку (ризик дострокового вилучення депозиту, репутаційний ризик) і вкладника (ризик неповернення депозиту, ризик розголошення банківської таємниці). Ці ризики найбільше впливають на депозитний портфель банку і взаємопов'язані.

Обґрунтовано, що основним предметом недовіри клієнта, що має намір розмістити в банку кошти, є ймовірність неповернення депозиту. Рівень ризику неповернення депозитів для системи банків також є маркером, що визначає можливості перетворення заощаджень суспільства в інвестиції і, безпосередньо, впливає на формування довіри до банків і простір суспільної довіри в цілому.

6. В умовах підвищення динамічності навколишнього середовища і посилення конкуренції найперспективнішими з погляду зміцнення довіри до банків та утримання клієнтів, як постачальників депозитних ресурсів, слід вважати специфічні і маркетингові методи управління. Переключення уваги банків на маркетингові методи в роботі визнано основною трансформацією в управлінні депозитними ресурсами під впливом суспільної довіри.

Запропоновано використати науковий підхід до оцінки ефективності маркетингових депозитних програм, що дало змогу розрахувати показник ефективності реалізації програми по виходу на ринок із зазначеним депозитним продуктом. Формулювання мети програми лояльності клієнтів і представлення ієрархії її завдань створило підґрунтя для конкретизації в роботі пропозицій щодо реалізації в межах цієї програми елементів персоніфікації клієнтів.

7. Основа гармонізації інтересів суб'єктів простору суспільної довіри - всебічне врахування пріоритетів та цілей кожного з них[18]. Враховуючи важливість бажання вкладників зберегти й примножити заощадження, пропонуємо вдосконалити систему гарантування вкладів в Україні шляхом:

- вирішення проблеми втрати коштів юридичних осіб у неплатоспроможних банках шляхом їх гарантування нарівні з коштами фізичних осіб;
- функціонування недержавного Агентства з управління активами збанкрутілих банків;
- удосконалення захисту прав споживачів фінансових послуг шляхом прийняття відповідних нормативно правових законів;
- моніторингу ризику неповернення банківських депозитів.

8. В результаті використання економетричного моделювання депозитних ресурсів банків в Україні у період 2005-2018 років доведено, що чинниками найбільшого впливу на їх розвиток і суспільну довіру до банків є: середньозважена ставка за всіма інструментами; середньозважений курс гривні до долара США; середньозважена процентна ставка за депозитами; індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року); динаміка середньомісячної заробітної плати; ВВП у фактичних цінах.

Для кращого розуміння процесів трансформації депозитних ресурсів банків України, підтвердження гіпотез і висновків та з метою підвищення ефективності управління ними було використано розроблений комплекс економетричних моделей двох типів: множинної регресії (класична) і моделі класу ANCOVA. [10] Для побудови моделей за результатами кореляційного аналізу були обрані такі показники:

- обсяг депозитів депозитних корпорацій, млрд. грн. (регресант Y);
- середньозважена ставка за всіма інструментами, % (фактор X1);
- середньозважений курс гривні до долара США (фактор X2);
- середньозважена процентна ставка за депозитами, % (фактор X3);
- індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року), (фактор X4);

- динаміка середньомісячної заробітної плати, грн. (фактор X5);
- ВВП у фактичних цінах, млрд. грн. (фактор X6).

В результаті використання моделей 1,2,2.1 (3.1,3.2,3.3) проаналізовано загальний обсяг зростання депозитів, виділено і оцінено вплив основних чинників:

$$\text{Модель 1 } Y = -424,73 - 14,63 X_1 + 0,05 X_2 + 25,41 X_3 + 1,82 X_4 - 0,44 X_5 + 1,54 X_6. \quad (3.1)$$

$$\text{Модель 2 } Y = 296,78 + 8,92 X_1 + 23,26 X_3 - 0,49 X_5 + 0,11 X_6. \quad (3.2)$$

$$\text{Модель 2.1: } AY = 296,78 + 8,92 (AX1) + 23,26 (AX3) - 0,49 (AX5) + 0,11 (AX6). \quad (3.3)$$

Дана модель не є однією моделлю, яку можна використовувати при управлінні депозитними ресурсами. [26, 28]

3.2 Результати використання економетричного моделювання при управлінні депозитними ресурсами

В результаті використаного моделювання можна свідчити, що основним мотиваційним чинником розміщення суб'єктами економіки депозитів є не рівень процентних ставок, а обсяги вільних коштів юридичних і фізичних осіб, що проявляється зростанням заробітної плати і ВВП, постійне збільшення яких є показниками поліпшення економічної ситуації, що поруч з іншими позитивними важелями (помірною інфляцією і стабільним курсом гривні) свідчать про економічну стабілізацію, що загалом можна розглядати як мотиватор для вкладників щодо розміщення коштів у банках.

Тому економічне зростання і фінансову стабільність можна вважати принципово важливими зовнішніми чинниками збільшення суспільної довіри до банківської системи.

З використанням моделей 3 і 4 було проаналізовано зміни депозитів у розрізі валют, оцінено вплив чинників окремо за гривневими і валютними депозитами:

$$\text{Модель 3 } Y = -71,20 - 6,83 X_1 + 7,257 X_3 - 0,226 X_5 + 0,828 X_6$$

$$(R^2 = 0,9778) \quad (3.4)$$

$$\text{Модель 4 } Y = -289,76 - 3,39 X_1 + 24,81 X_3 - 0,26 X_5 + 0,91 X_6$$

$$(R^2 = 0,9868) \quad (3.5)$$

Результати моделювання довели, що на динаміку депозитів у гривні і в іноземній валюті ті самі чинники впливають по-різному. Якщо загальна економічна і фінансова стабільність, що проявляється зростанням ВВП, є однаково важливою для зростання депозитів як у національній, так і в іноземній валюті, то вплив зростання доходів більше впливає на зростання депозитів у іноземній валюті, ніж у національній. При цьому зміна процентних ставок по депозитах також має очевидний позитивний вплив лише на зростання валютних депозитів.

З використанням моделей 5, 6, 7 проаналізовано зміни обсягів депозитів і поведінки вкладників під час криз і оцінено її вплив [26,28]:

$$\text{Модель 5: } Y = -259,81 - 9,35 X_1 + 22,39 X_3 + 0,45 X_5 + 1,59 X_6 + 31,59 D_1 - 0,23D_2 \quad (R^2 = 0,986) \quad (3.6)$$

$$\text{Модель 6: } Y = -75,83 - 6,25 X_1 + 8,84 X_3 - 0,22 X_5 + 0,80 X_6 + 7,28 D_1 - 29,94D_2 \quad (R^2 = 0,980) \quad (3.7)$$

$$\text{Модель 7: } Y = -256,56 - 4,06 X_1 + 23,04 X_3 - 0,24 X_5 + 0,84 X_6 + 21,98 D_1 + 7,28D_2 \quad (R^2 = 0,9874) \quad (3.8)$$

Результати моделей це формула 3.6, 3.7, 3.8 свідчать про зменшення обсягів депозитів і довіри до банків у період, спричинений кризами, і доводять низьку довіру до гривні порівняно зі стійкими іноземними валютами. Тому основним важелем, який спонукав суб'єктів економіки до розміщення тимчасово вільних коштів у банках, у тому числі на довгий термін, у національній і в іноземній валюті, є загальна фінансова стабільність і економічне зростання.

Представлені наукові розробки вчених економістів світу, а саме моделі мають високу точність і можуть використовуватись для аналізу, прогнозування і планування обсягів та структури депозитних ресурсів банків в Україні.

На підставі зроблених за ними висновків можна вважати, що зростанню довіри до банків, а, отже, обсягів депозитів, сприятимуть дії у двох напрямках -

забезпечення стабільності банків шляхом запобігання банкрутств через удосконалення регулювання банківської діяльності і системи страхування депозитів; удосконалення управління депозитними ресурсами на основі використання маркетингових методів, що надасть банку конкурентних переваг на ринку депозитних ресурсів без збільшення вартості останніх.

Для регенерації довіри населення до банків потрібне комплексне перезавантаження системи гарантування вкладів, і перспективним вважаємо впровадження моніторингу ризику неповернення банківських депозитів (РНБД), який, насамперед, потрібно розглядати як превентивний інструмент захисту інтересів вкладників, що націлений на попередження втрати депозитів, а також - як інструмент прогнозування можливого фінансового навантаження на Фонд гарантування вкладів за виплатами вкладникам збанкрутілих банків.

З функціонального погляду, використання моніторингу РНБД - це інформаційна система, що включає безперервне спостереження за рівнем ризику неповернення банківських депозитів, його аналіз, оцінку і прогнозування з метою прийняття ефективних рішень задля забезпечення захисту інтересів вкладників і стійкості національної системи страхування депозитів.

В організаційному аспекті моніторинг РНБД є системою з певним набором елементів, а саме: мета, об'єкт, предмет, суб'єкт та механізм, які тісно пов'язані між собою і мають особливі характеристики. Метою моніторингу РНБД є забезпечення захисту інтересів вкладників і стійкості національної системи страхування депозитів. Об'єктом моніторингу може бути як банківська система в цілому, так і окремих банків, предметом - ризик неповернення банківських депозитів. У широкому сенсі суб'єктами моніторингу є ФГВФО, НБУ, органи статистики, саморегульовані організації, банки, вкладники. Використання науково сформованого механізму моніторингу ризику неповернення банківських депозитів є: завдання, принципи, напрямки, методи, індикатори, нормативне, технічне, інформаційне забезпечення.

Для підвищення рівня довіри до банків в управлінні депозитними ресурсами основний наголос потрібно зробити на використанні маркетингових

підходів. У роботі обґрунтована потреба оцінки ефективності маркетингових депозитних програм.

Розглянемо ефективність реалізації маркетингової програми по виходу банку на ринок депозитних продуктів на базі ціноутворення на основі граничних витрат.

Для розрахунку зазначених показників на основі методу граничних витрат нами були розраховані граничні витрати переходу від одного рівня процентних ставок до іншого і норми граничних витрат, як відносної величини отриманих банком додаткових коштів. Знаючи, зокрема, норму граничних витрат, можна порівняти її з очікуваними додатковими доходами (граничними доходами), які банк планує отримати від інвестування отриманих депозитних ресурсів, і розрахувати на цій основі сукупний прибуток (ф.3.9, 3.10).

Для розрахунку необхідних показників нами були використані формули [21]:

$$LE = (NIR \times Mnir) - (OIR \times Moir), \quad (3.9)$$

де LE – величина граничних витрат, грн.;

NIR – нова процентна ставка за вкладом, у %;

Mnir – всі кошти, отримані за новою процентною ставкою за вкладом, грн.;

OIR – стара процентна ставка за вкладом, у %;

Moir – всі кошти, отримані за старою процентною ставкою за вкладом, грн.;

$$NLE = GL / \Delta SM, \quad (3.10)$$

де NLE – норма граничних витрат, у %;

GL – зміна сукупних витрат, грн.;

ΔSM – додатково отримані кошти, грн. Розрахункова інтерпретація представлених формул виглядає наступним чином. Якщо банк підвищує пропоновану їм процентну ставку на нові депозити з 9 до 9,5 %, то граничні витрати такої зміни ставок дорівнюватимуть зміні граничних витрат, тобто 0,145 млн грн. (11 млн грн. X 9,5 % – 10 млн грн. X 9 %). Тоді норма граничних витрат дорівнює зміні сукупних витрат, поділеній на суму додатково отриманих коштів, або 14,5 %.

Необхідно відмітити, що норма граничних витрат (14,5 %), при збільшенні очікуваного збільшення обсягу вкладів всього на 1 млн грн., істотно перевищує процентну ставку по вкладах, що дорівнює 9,5 %. Це відбувається не тільки тому, що банк повинен платити 9,5 % по вкладах для залучення додаткового 1 млн грн., а й тому, що він повинен також виплачувати 9,5 % тим вкладникам, які внесли перші очікувані за вкладом 10 млн грн. за ставкою 9 %.

Оскільки банк очікує отримати не менше 17 % доходу від інвестування нових депозитних ресурсів, граничні доходи (при процентній ставці на депозити 9,5 %, і граничних витратах на рівні 14,5 %) перевищують граничні витрати на 2,5 %. Зрозуміло, що в цьому випадку нові вклади більшою мірою збільшать доходи, ніж витрати. Тому очевидним є висновок, що (якщо прогнози щодо перспектив розвитку депозитного ринку вірні) банк встановить ставку не нижче 9 % річних. Тоді його сукупний прибуток дорівнюватиме різниці між сукупними доходами (11 млн. грн. X 17%) і сукупними витратами (11 млн. грн. X 9,5%), тобто 0,825 млн. грн.

Встановлено, що значення лояльності клієнтів до банків особливо зростає у кризовий період, бо дозволяє зберегти стабільний рівень депозитних ресурсів. Програми лояльності спонукають клієнта повертатися в банк знову. На цьому положенні сформульовано основну мету програм лояльності - наблизити наявну модель поведінки клієнта до бажаної банком, тим самим збільшивши його цінність для банку. До ключових завдань програми лояльності клієнтів віднесено збільшення прибутку банку, сприяння довірі до банку, можливість утримувати клієнтів і залучати нових вкладників, підтримка бренду банку та покращення його ринкового іміджу. Наголошено, що лояльні клієнти є ключовою опорою, яка здатна пом'якшити кризу довіри до банків.

Реалізація розроблених пропозицій сприятиме формуванню простору суспільної довіри і гармонізації інтересів його суб'єктів шляхом максимального врахування їх пріоритетів та цілей.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення і запропоновано нове вирішення важливого завдання щодо поглиблення теоретичних і методичних засад формування депозитних ресурсів, а також розробку практичних рекомендацій щодо їх розвитку в контексті формування простору суспільної довіри до банків.

Проведений аналіз особливостей формування депозитних ресурсів банків і специфіки фінансової поведінки вкладників на різних етапах економічного розвитку України дозволив зробити висновок що: під впливом різних об'єктивних і суб'єктивних чинників, таких як вплив процесів фінансової глобалізації, незрілість українських банкірів у виборі пріоритетів загальної банківської і ресурсної політики, складних політико-економічних умов розвитку України, вітчизняними банками не надавалося достатньої уваги розбудові адекватної потребам суспільства депозитної політики.

Були зроблені наступні висновки, що всієї дипломної роботи:

1. Для успішної регенерації довіри до банків система гарантування вкладів має захищати інтереси юридичних осіб від ризику втрати вкладу.

2. Потребують зміни в Законі України «Про систему гарантування вкладів фізичних осіб», що зможуть зреалізуватися настільки, наскільки зможуть вписатися в постійні зміни політичного і правового середовища.

3. Існує потреба в підвищенні фінансової грамотності вкладників для недопущення втрати ними коштів, залучених банками як ресурси.

4. Переконані, що результатом ефективної взаємодії з потенційними клієнтами і суспільством загалом є управління іміджем банку і його продуктами в свідомості масової аудиторії, що однозначно працює на регенерацію довіри.

5. Налагодження доброзичливих відносин з громадськістю та контактними аудиторіями забезпечує керівництво банку інформацією про громадську думку і надає йому допомогу в прийнятті управлінських рішень, а також підтримує банк в стані готовності до різних змін.

6. Доведено, що основний мотиваційний чинник розміщення суб'єктами економіки депозитів - збільшення вільних коштів у потенційних вкладників, що проявляється зростанням заробітної плати і ВВП. Покращення останніх показників поруч з іншими позитивними важелями (помірна інфляція, стабільний курс гривні) свідчать про певну фінансову стабілізацію, поліпшення економічної ситуації у країні, що загалом варто розглядати як основний мотиватор для вкладників щодо розміщення коштів у банках. Тому, економічне зростання і фінансова стабільність – серед основних чинників зовнішнього впливу на суспільну довіру до банків.

7. Для досягнення компромісу інтересів банків і вкладників запропоновано впровадження системи моніторингу ризику неповернення банківських депозитів, який розглядаємо як превентивний інструмент захисту інтересів вкладників, що покликаний запобігти неповерненню депозитів, а також як інструмент прогнозування фінансового навантаження на Фонд гарантування вкладів фізичних осіб за виплатами вкладникам збанкрутілих банків. Метою такого моніторингу є забезпечення захисту інтересів вкладників і стійкості національної системи страхування депозитів.

8. Були розглянуті банківські маркетингові методи, щодо збільшення % ставки по депозитам з використанням маркетингових методів, тобто якщо прогнози щодо перспектив розвитку депозитного ринку вірні) банк повинен встановити ставку не нижче 9 % річних. Тоді його сукупний прибуток дорівнюватиме різниці між сукупними доходами (11 млн. грн. X 17%) і сукупними витратами (11 млн. грн. X 9,5%), тобто 0,825 млн. грн. за 1 рік, що є позитивним моментом в діяльності банків в банківському секторі.

9. Більш ефективне функціонування системи страхування депозитів, забезпечуючи довіру вкладників, сприятиме розміщенню заощаджень на депозитах і позитивно впливатиме як на довіру до банків, так і на простір суспільної довіри загалом.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бабкіна О. Деякі методологічні проблеми аналізу політичних трансформацій та політичного розвитку. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22*. 2013. Випуск 11. С. 3-10.
2. Белінська Г. Актуальні проблеми банківської системи України: причини виникнення та шляхи розв'язання. *Фінанси, учет, банки*. 2016. Вып. 1. С. 34-42.
3. Білошاپка В. С., Продан М. В. Довіра населення до банків, умови її формування та підвищення у сучасних умовах. *Scientific letters of academic society of Michal Baludansky*. 2018. № 6 (2A).С. 33-38
4. Блайндер А. С. Экономикс: Принципы и политика : [учеб.]. Москва: ЮНИТИ-ДАНА. 2012. 904 с.
5. Боронос В. Фінансово-організаційні аспекти функціонування банку розвитку як методу освоєння інновацій. *Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України : зб. наук. праць. ДВНЗ "УАБС НБУ"*. Суми. 2007. Вип. 22. С. 13-22.
6. Волошин М. Керування депозитною діяльністю багатовидового банку. *Банківська справа*. 2012. № 2. С. 96–108.
7. Глебова Н. Довіра як індикатор комунікативного стану суспільства. *Соціологічні студії*. 2015. № 1. С. 16-22. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/socst_2015_1_5 (дата звернення: 11.04.2020)
8. Докторова Д. Теоретичні підходи до розуміння поняття «довіра». *Соціологічні студії*. 2014. № 1 (4). С. 50–62.
9. Закон України «Про банки і банківську діяльність» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14> (дата звернення: 10.01.2020)
10. Коломієць В. Державний банк розвитку України: фінансово-інвестиційні пріоритети. *Бізнес-навігатор*. 2018. №4 (47). С. 149-152.

11. Кудряшов С.В. Споживчий банківський кредит в Україні: ресурсне забезпечення та ефективність : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.08. «Гроші, фінанси, кредит». Ірпінь, 2007. 19 с.
12. Кукуруз О. В. Теоретико-методологічні підходи до дослідження взаємодії політики і права: сучасний український дискурс. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін*. 2018. Вип. 23. С. 26-31. URL: https://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_022_2018_23_6 (дата звернення: 10.04.2020)
13. Лавров Р.В. Депозитна політика банку в сучасних умовах. *Науковий вісник ЧДДЕУ*. 2010. № 4 (8). С. 182–187.
14. Мальцева А.П. Полноценное доверие: понятие, проблема, методика формирования. *Власть*. 2014. № 7. С. 115-119.
15. Назарук О. Довіра як передумова формування позитивного соціального досвіду особистості. *Проблеми загальної та педагогічної психології*. 2017. Т. 12. С. 216–224.
16. Національний банк України. Положення про порядок здійснення банками України вкладних (депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1256-03> (дата звернення: 10.01.2020)
17. Никоненко Л. В. Довіра як соціально-психологічний феномен. *Проблеми політичної психології та її роль у становленні громадянина Української держави* : зб. наук. пр. Київ, 2008. Вип. 7. С. 249–257.
18. Парусимова Н. И. Банковское дело в условиях роста неопределенности . *Вестник Оренбургского государственного университета*. 2015. №4 (179). с. 318-321.
19. Погорілий С. С. Довіра до державної влади як категорія політичного управління. *Держава та регіони*. 2010. № 2. С. 210–214.
20. Погорілий С. Соціальне моделювання довіри до влади в сучасному державному управлінні. *Держава та регіони*. 2010 № 3. С. 73–78.

- 21.Продан М. В. Довіра як ключова умова розвитку глобальної цифрової економіки. *Інноваційні банківські технології та сучасні форми грошей: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студ. аспір. і молод. учених, 05 квітня 2018 р. К. : КНЕУ, 2018. С. 32-34*
- 22.Селіванов В. М. Проблеми трансформації державної політики і чинного права в Україні. *Трансформація політики в право: різні традиції та досвід: матеріали міжнародної наукової конференції*. Харків : Право, 2006. С. 79-87.
- 23.Смирнов Ю. Н. Анализ эффективности формирования ресурсной базы кредитных организаций. *Социально-экономические и технические системы: Исследование, проектирование, оптимизация*. 2015. № 14. С. 21.
- 24.Тітєвська О. В. Методологічні підходи до визначення факторів депозитних ризиків банку як об'єкта регулювання. URL: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Ekpr/2008_13/titevska.pdf. (дата звернення: 20.01.2019)
- 25.Хашиева Л. Х. Методы управления привлеченными ресурсами коммерческого банка: классификация, характеристика и основные тенденции развития. *Финансы и кредит*. 2014. № 28. С. 28–37.
- 26.Arrow K.J. Gifts and Exchanges. *Philosophy and Public Affairs*. 1974. Vol. 1. 4. P. 357.
- 27.Luigi Zingales, Philippe Aghion, John Van Reenen. Innovation and institutional ownership. *American economic review*. 2013. No. 2. pp. 277-304
- 28.Stolle Dietlind. *Communities of Trust: Social Capital and Public Action in Comparative Perspective*, Ph.D. dissertation, Princeton University. 2000. Stolle, Dietlind. Getting to Trust, in: Paul Dekker/Eric Uslaner (Eds.). *Social Capital and Participation in Everyday Life*. 2001. New York, P. 118–133.

ДОДАТОК А

Інституційне охоплення ІФС для сектору депозитних корпорацій та сектору інших фінансових корпорацій [28]

на кінець періоду національна валюта: одиниця виміру:	2019												
	Грн												
	Мл.												
Україна	Кількість усього, одиниць	Внутрішньо контрольовані						Під іноземним контролем					
		кількість, одиниць	кількість відокремлених підрозділів, одиниць		кількість дочірніх компаній, одиниць		сукупні активи, млн грн	кількість, одиниць	кількість відокремлених підрозділів, одиниць		кількість дочірніх компаній, одиниць		сукупні активи, млн грн
			Нац..	Іноз.	Нац..	Іноз.			національні	іноземні	національні	іноземні	
Підзвітні організації, що включені до сектору депозитних корпорацій	75	48	77	1	10		1033 666,78	27	5		11		453401,30
Контрольовані Урядом	5	5	76	1	9		822030,81						
Комерційні банки	4	4	52	1	8		572 077,47						
Ощадні банки	1	1	24		1		249 953,34						
Інші													
Приватні	70	43	1		1		211 635,97	27	5		11		453 401,30
Комерційні банки	70	43	1		1		211 635,97	27	5		11		453 401,30
Ощадні банки													
Інші													
Депозитні корпорації в процедурі ліквідації *	65	65	20				362 872,23						
а) що включені до сектору депозитних корпорацій	63	63	20				362 016,66						
б) що виключені із сектору депозитних корпорацій	2	2					855,56						

